

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การสังเคราะห์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูงชุมชน บ้านของเหลและตำบลอมก๋อย อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่” โดยใช้การจัดการความรู้ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาความรู้เรื่องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูงภายใต้กรอบของกระบวนการจัดการความรู้ตามหลักการ SECI Model โดยให้ชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ในประเด็นปัญหาและความสำเร็จ จากประสบการณ์ของตนเองและผู้เชี่ยวชาญในด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ให้ได้รูปแบบและกระบวนการเลี้ยงไก่ที่เหมาะสมสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเป็นต้นแบบให้ชาวบ้านในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงต่อไป โดยสามารถสรุปผล อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากระบวนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง ได้ดำเนินการแลกเปลี่ยนประเด็นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของชาวบ้านด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group) พบว่าชาวบ้านเลี้ยงไก่ตามวิธีการที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น มีการเลี้ยงไกบนพื้นฐานของความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ไม่มีความรู้ทางวิชาการไปสนับสนุนให้ชาวบ้านสามารถจัดการกับการเลี้ยงไก่ให้เพียงพอต่อความต้องการได้ ดังนั้นจากการสนทนากลุ่มกับชาวบ้าน และการแลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญ ได้ข้อสรุปว่า สาเหตุที่ชาวบ้านไม่สามารถผลิตไก่ได้เพียงพอต่อความต้องการ คือชาวบ้านขาดความรู้ในเรื่อง 1) การเลี้ยงและการจัดการที่เหมาะสม และ 2) การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ เพราะชาวบ้านขาดช่องทางในการเข้าถึงความรู้ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต นอกจากนี้พบว่าเมื่อไก่ตายทั้งหมด อาจด้วยโรคระบาดหรือความเชื่อ ชาวบ้านจะต้องออกเดินทางไปยังชุมชนอื่นเพื่อหาไก่พื้นเมืองมาเลี้ยง แต่จะได้ไก่ในราคาสูง และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางด้วย บางครั้งไก่ที่นำมาเลี้ยงไม่สามารถทนต่อสภาพอากาศในพื้นที่ได้อีกด้วย

2. การศึกษาและจับประเด็นความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จากผู้เชี่ยวชาญ (มิติทางด้านชุมชน สังคมและวิชาการ)

องค์ความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ใน 2 เรื่อง ได้แก่ การเลี้ยงและการจัดการที่เหมาะสม และการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันเสมอ ไม่สามารถขาดเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ จึงจะทำให้ชาวบ้านสามารถเลี้ยงไก่ได้เพียงพอต่อความต้องการในพิธีกรรม สามารถสรุปความสำคัญของประเด็นองค์ความรู้ได้ ดังนี้

1. การเลี้ยงและการจัดการที่เหมาะสม ได้แก่

- 1.1 การทำโรงเรือนที่ถูกสุขลักษณะจะช่วยป้องกันโรคระบาดในไก่ได้ สามารถจัดการกับการให้อาหาร ให้น้ำ และการฟักไข่และอนุบาลลูกไก่ได้ รวมถึงสามารถป้องกันศัตรูของไก่ด้วย
- 1.2 การให้อาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของไก่ ทำให้ไก่มีสุขภาพแข็งแรง มีการเจริญเติบโตเร็ว และช่วยลดภาวะความตึงเครียดที่จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมผิดปกติ
- 1.3 การให้น้ำที่ถูกสุขลักษณะ จะช่วยลดความเสี่ยงในการเป็นโรคระบาด การสังเกตอาการของโรคและสามารถป้องกันการระบาดของโรคได้ จะช่วยให้สามารถแยกไก่ออกจากฝูงได้ทัน จะช่วยลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายของโรคด้วยการรอดสูงด้วย
- 1.4 การฟักและการอนุบาลลูกไก่ที่ถูกวิธี จะช่วยไม่มีการฟักออกสูง ลูกไก่มีอัตราการรอดสูงด้วย

2. การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ไก่ที่ดี จะส่งผลต่ออัตราการเจริญเติบโต อัตราการรอด การผลิตไข่ที่มีคุณภาพ การฟักออกและอัตราการรอดของลูกไก่สูง รวมถึงการส่งผลต่อลูกไก่ที่มีลักษณะที่ดีเหมือนพ่อแม่พันธุ์ด้วย

3. การพัฒนาบทเรียนเรื่องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่เหมาะสมกับชุมชนบนพื้นที่สูง โดยมีชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ตามหลักการ SECI model มี 2 กระบวนการ คือ

Loop 1 ขึ้นตอน Socialization, Externalization, Combination และ Internalization

ตารางที่ 6 ผลที่ได้จากกระบวนการ SECI model Loop ที่ 1

ประเด็นการเลี้ยงไก่	ผลลัพธ์
Socialization + Externalization : การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การเลี้ยงไก่	ผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้านเกิดความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบริบท สภาพ ปัญหา ข้อจำกัดและลักษณะในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง และ ได้ข้อสรุป ดังนี้ 1. การทำโรงเรือน: สามารถระบุวัสดุใช้ทำโรงเรือนได้ แต่ยังไม่เข้าใจ รูปแบบของโรงเรือนไก่ที่ถูกสุขลักษณะ 2. การให้อาหาร :เข้าใจในประเด็นของการเสริมอาหารด้วยพืชผัก โดย จะนำพืชผักที่ได้จากการไปทำไร่กลับมาโยนให้ไก่กิน 3. การให้น้ำ : เข้าใจวิธีการให้น้ำที่ถูกสุขลักษณะ และบอกได้ว่า จะต้องใส่น้ำในถังน้ำและหมั่นทำความสะอาดอยู่เสมอ 4. โรคและการป้องกัน : รู้วิธีการสังเกตอาการที่ผิดปกติของไก่ ,วิธีการ กำจัดไก่ที่เป็นโรค 5. การฟักและการอนุบาลลูกไก่ : รู้วิธีการดูแลแม่ไก่ขณะฟักไข่ และ การอนุบาลลูกไก่ แต่ชาวบ้านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การอนุบาล ลูกไก่โดยแยกออกจากแม่ไก่ เป็นการเพิ่มภาระงานให้ตัวเอง จึงจะใช้ วิธีให้แม่ไก่เลี้ยงลูกไก่จนโตและสามารถดูแลตัวเองได้ 6. การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ : รู้วิธีการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ และสามารถ ระบุได้ว่าลักษณะพ่อแม่พันธุ์ที่ดีจะต้องมีลักษณะอย่างไร
Combination: การศึกษาค งานการเลี้ยงไก่พื้นเมือง บนพื้นที่สูง เพื่อ ตรวจสอบความรู้ เพื่อ สร้างข้อสรุปในประเด็น การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของ ชาวบ้าน	1. การทำโรงเรือน: เข้าใจและเห็นสภาพจริงของโรงเรือน และอุปกรณ์ ภายในโรงเรือน สามารถนำกลับไปทำเองได้ 2. การให้อาหาร : เข้าใจในประเด็นเหมือนเดิม 3. การให้น้ำ : เข้าใจในประเด็นเหมือนเดิม 4. โรคและการป้องกัน : มีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรใน การรักษาบาดแผลของไก่

ตารางที่ 6 (ต่อ) ผลที่ได้จากกระบวนการ SECI model Loop ที่ 1

ประเด็นการเลี้ยงไก่	ผลลัพธ์
	<p>5. การฝึกและการอนุบาลลูกไก่ : รู้วิธีการแยกแม่ไก่ออกจากลูกไก่ ซึ่งควรทำในช่วงที่ลูกไก่อายุ 6 – 8 สัปดาห์ ลูกไก่แข็งแรงพหากินเองได้</p> <p>6. การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ : เข้าใจในประเด็นเหมือนเดิม</p>
Internalization: การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้และลงมือปฏิบัติ	<p>ชาวบ้านสามารถลงมือปฏิบัติการเลี้ยงไก่ในเบื้องต้น ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเตรียมสถานที่ การทำโรงเรือน อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงไก่ ได้แก่ รางอาหาร รางน้ำ และรังไข่ ล่วงหน้า 1 เดือนก่อนนำไก่พ่อแม่พันธุ์เข้าไปเลี้ยง 2. การเตรียมอาหารไก่ ในเบื้องต้นได้เตรียมข้าวเปลือกผสมรำหยาบไว้ 3. คัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ โดยนำไก่พ่อแม่พันธุ์จากอำเภออมก๋อย ที่มีลักษณะตรงตามคุณสมบัติของพ่อแม่พันธุ์ที่ดีมาเลี้ยง มีแม่พันธุ์ 5 ตัวต่อพ่อพันธุ์ 1 ตัว 4. การให้น้ำให้อาหาร จะให้ทุกเช้าและเย็น โดยใส่อาหารและน้ำไว้ในราง เพื่อให้ไก่มีกินตลอดทั้งวัน

การพบปะ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมืองระหว่างผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้าน และการศึกษาดูงาน โดยนำข้อจำกัดของการเลี้ยงไก่ในพื้นที่ มาวิเคราะห์และตรวจสอบความรู้จากเอกสารวิชาการ เพื่อเชื่อมโยงให้ชาวบ้านสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ไม่ทำให้ชาวบ้านเกิดภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ในกระบวนการนี้จำเป็นจะต้องมีเยาวชนที่มีทักษะการใช้ภาษาไทย มาช่วยเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ การบันทึกผลและการประสานงาน จากกระบวนการใน SECI Model loop 1 สามารถสรุปประเด็นความรู้ที่จำเป็นต่อการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง คือ ทำโรงเรือนไก่ได้ตามเงื่อนไขความรู้ที่ได้รับ จำนวน 2 คน ส่วนอีก 2 คนไม่สามารถทำได้ตามเงื่อนไข เพราะข้อจำกัดในพื้นที่และวัสดุที่ใช้ทำโรงเรือน การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์สามารถหาได้ตามคุณสมบัติที่ดี คือ พ่อพันธุ์มีน้ำหนักอยู่ที่ 2.0 – 2.4 กิโลกรัม และมีอายุ 10 เดือน มีลักษณะสีขนเป็นสีแดง มันวาว ขนและปีกไม่ตก หงอนและหน้าจะมีสีแดงสด ส่วนแม่พันธุ์ มีน้ำหนักอยู่ที่ 1.0 – 1.8 กิโลกรัม มีอายุระหว่าง 6 – 7 เดือน สำหรับรางใส่น้ำและอาหารชาวบ้านซื้อแบบถังพลาสติกสำหรับแขวน ส่วนประเด็นเรื่องอาหารชาวบ้านให้อาหารด้วยข้าวเปลือกผสมรำหรือแกลบ และนำผัก หญ้าไปโยนไว้ใน

โรงเรียนให้ไก่จิกกิน ชาวบ้านสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาการไม่กกไข่ของแม่ไก่โดยการนำไข่ไปกิน และปล่อยให้แม่ไก่ผสมพันธุ์เพื่อผลิตลูกในรุ่นต่อไป ส่วนแม่ไก่ที่ไม่สามารถกกไข่ได้ทั้งหมด เพราะไข่มีจำนวนมากกว่า 12 ฟอง ชาวบ้านจะนำไข่ที่เกินจากนั้นไปกินโดยเลือกไข่ที่ฟักออกก่อนไปกิน สำหรับการคัดเลือกแม่พันธุ์ที่มีคุณลักษณะที่ดี จะสังเกตจากพฤติกรรมการขู่ การพองตัว เมื่อมีคนเข้าใกล้ ส่วนแม่ไก่ที่จิกไข่และไม่กกไข่นั้น จะปล่อยให้ผลิตลูกไก่ในรุ่นที่ 2 หากยังมีพฤติกรรมเหมือนเดิมจะนำไปบริโภคทันที นอกจากนี้ยังใช้ชะอม และสัน โศกไปวางในโรงเรียน เพื่อไล่ไรด้วย

3.2 การพัฒนาบทเรียนที่ชาวบ้านแลกเปลี่ยนกันเอง โดยสรุปผลได้ตามตารางที่ 7

Loop 2 ขั้นตอน Socialization, Externalization, Combination และ Internalization

ตารางที่ 7 ผลที่ได้จากกระบวนการ SECI model Loop ที่ 2

กระบวนการ	ผลลัพธ์
Socialization=> Externalization : ชาวบ้านนำความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มชาวบ้านด้วยกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และสามารถนำไปใช้กับการเลี้ยงไก่ของตนเองได้	ชาวบ้านสามารถเลี้ยงไก่พื้นเมืองและแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นขณะการเลี้ยงไก่ โดยนำมาแลกเปลี่ยนร่วมกัน และได้ประเด็น ดังนี้ 1. การเลี้ยงและการจัดการที่เหมาะสม 1.1 การทำโรงเรียนไก่พื้นเมือง - ชาวบ้านที่ต้องใช้ชาเลนคัสส์ค้ำล้อมรั้ว ต้องเปิดชาเลนคัสส์ออกในตอนกลางวัน และปิดในตอนกลางคืน เพื่อให้แสงแดดส่องเข้าถึงภายในโรงเรียนในเวลากลางวัน - โรงเรียนมีหลังคาต่ำ อากาศถ่ายเทไม่สะดวก ในเบื้องต้นต้องเปิดหลังคาในตอนกลางวัน เพื่อให้แสงแดดส่องเข้าถึง และให้มีการระบายอากาศออกจากโรงเรียน และปิดหลังคาในตอนกลางคืนเพื่อป้องกันน้ำค้าง 1.2 การให้อาหาร 1. การให้อาหารด้วยเศษหญ้าและพืชผัก จะช่วยลดอาการเครียดของไก่ที่จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมผิดปกติ ได้แก่ การจิกไข่ การไชรี่ปีก 1.3 การป้องกันและรักษาโรค 1. ไก่มีอาการจาม และคอบีบ จึงแยกออกจากฝูงและกำจัดทิ้งโดยการฝังทันที 2. ไก่มีแผลจากการจิกกัน ให้นำขมิ้น โขลกละเอียดและคั้นเอาน้ำไปหยอดหรือทาบริเวณแผล และแผลหายภายใน 3 - 4 วัน

ตารางที่ 7 (ต่อ) ผลที่ได้จากกระบวนการ SECI model Loop ที่ 2

กระบวนการ	ผลลัพธ์
	<p>1.4 การกักไข่และการฟักไข่</p> <p>1. แก้ปัญหาแม่ไก่ไม่ยอมฟักไข่เพราะสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ 1) มีไร ควรแก้ไขด้วยการเอาใบสันโสมหรือใบชะอมไปใส่ในรังไข่ และบริเวณเล้าไก่ เพื่อกำจัดไร 2) เป็นไก่สาว ยังไม่สามารถฟักไข่ได้ จะต้องบังคับให้กกไข่ หากยังไม่ฟัก ให้กินไข่รูนนั้นให้หมด เพื่อให้แม่ไก่เริ่มผสมพันธุ์ต่อไป</p> <p>2. แก้ปัญหาแม่ไก่ไม่สามารถกกไข่ได้ทั้งหมด เพราะไข่มาก ด้วยการ 1) ช่วยแม่ไก่คลุกเคล้าไข่ เพื่อให้ไข่ได้มีการพลิกตัว 2) นำไข่ไปกิน เหลือไข่ให้แม่ไก่ฟัก 8-12 ฟอง</p> <p>2. การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ : ชาวบ้านสามารถคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์จากพฤติกรรมการกักไข่และฟักไข่ของแม่ไก่ได้</p> <p>แม่ไก่ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ ชาวบ้านจะไม่ฆ่าไก่แต่จะนำขนไก่ไปประกอบพิธีกรรมแก้ปัญหาเรื่องผี แต่เหตุผลทางวิชาการแล้ว แม่ไก่จิกไข่เพราะขาดสารอาหารประเภทแคลเซียม แต่ในพื้นที่ค่อนข้างหาสารอาหารประเภทแคลเซียมได้ยาก จึงนำเปลือกหอยที่หาได้จากลำห้วยและเปลือกไข่ มาบดผสมคลุกเคล้ากับอาหารไก่</p>
<p>Combination : นำ 1 ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนกันมาในระดับ 1 และ 2 มาสรุปและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ</p>	<p>1. การเลี้ยงและการจัดการที่เหมาะสม</p> <p>1. การทำโรงเรือนไก่พื้นเมือง</p> <p>1.1 ไม่ควรใช้ซาแลคส์ตีคาลูม หากเป็นไปได้ให้ใช้วัสดุอื่น ๆ แทน เช่น กระจก หน้ำคา เป็นต้น</p> <p>1.2 ควรย้ายโรงเรือนที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ และมีคุณลักษณะไม่สุขลักษณะ อยู่ห่างจากแหล่งน้ำประมาณ 20 เมตร และทำโรงเรือนใหม่ให้ถูกสุขลักษณะ</p> <p>2. การให้น้ำและอาหาร การให้ไก่ได้กินเศษหญ้าและพืชผักจะช่วยลดอาการเครียดของไก่ได้ และทำให้ไก่ได้อาหารเสริม ส่งผลต่อไก่มีสุขภาพแข็งแรง</p> <p><u>การแก้ปัญหาด้านความเชื่อ</u></p>

ตารางที่ 7 (ต่อ) ผลที่ได้จากกระบวนการ SECI model Loop ที่ 2

กระบวนการ	ผลลัพธ์
	<p>โดยวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวบ้าน เมื่อพบไก่ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น แม่ไก่จิกไข่ แม่ไก่ไขลงพื้นดิน ฯลฯ ชาวบ้านจะนำแม่ไก่ตัวนั้นไปกำจัด หากไม่กำจัดออกไปจะเกิดเหตุเภทภัยขึ้นกับคนในครอบครัว แต่หลังผ่านการแลกเปลี่ยน เรียนรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่าชาวบ้านเกิดอาการเสียดายแม่ไก่ เพราะมีขนาดโต มีลักษณะดี เมื่อแม่ไก่มีพฤติกรรมผิดปกติ จึงนำชนไก่ไปทำพิธีแทนการกำจัดไก่ หลังจากนั้นได้สังเกตสถานการณ์ เหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นกับชาวบ้าน แต่พบว่าไม่มีเหตุการณ์ร้ายใด ๆ เกิดขึ้น ชาวบ้านเองก็หมดความกังวล รวมถึงชาวบ้านใกล้เคียงที่เฝ้าดูการเปลี่ยนแปลงอยู่นั้น ให้การยอมรับได้ แต่ในระยะยาวชาวบ้านจะสานต่อไปนานเท่าใดนั้น จะต้องอาศัยระยะเวลา และความพร้อมของเยาวชนรุ่นใหม่ ที่เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงแนวคิดในเรื่องความเชื่อของไก่ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ ผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการต่อไป</p>
<p>Internalization : ชาวบ้าน นำองค์ความรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1-3 ไปประยุกต์ใช้ต่อ</p>	<p>ชาวบ้านนำความรู้ที่ได้ไปลงมือปฏิบัติ จนเกิดประสบการณ์ใหม่ต่อไป โดยเฉพาะในประเด็นของการฟักลูกไก่ และการอนุบาลลูกไก่</p>

การพบปะ และแลกเปลี่ยนความรู้ของชาวบ้าน โดยนำความรู้จากการลงมือปฏิบัติเองมาถ่ายทอดให้กันแล้วนำไปปฏิบัติต่อยอด โดยมีเยาวชนเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ จากกระบวนการใน SECI Model loop 2 ชาวบ้านสามารถแก้ไขปัญหที่พบขณะเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้

การพัฒนาบทเรียนจากกระบวนการ SECI Model ทั้ง 2 รอบ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 8 บทเรียนที่ได้จากกระบวนการ SECI model

กระบวนการ	Loop 1	Loop 2	ผลลัพธ์
Socialization	การแลกเปลี่ยนกัน ของ ผู้เชี่ยวชาญกับชาวบ้าน จำนวน 1 ครั้ง ผ่านสื่อที่เป็นคู่มือการเลี้ยงไก่ และกระดาน	การแลกเปลี่ยนกัน ของ ชาวบ้าน จำนวน 5 ครั้ง โดย การพูดคุย และ เยี่ยมชมการเลี้ยงไก่ของทั้ง 4 คน	<p>การพบปะและแลกเปลี่ยนกันใน loop 1 ใช้เวลามากกว่าใน loop 2 เนื่องจากข้อจำกัดด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เชี่ยวชาญใช้ภาษาที่เป็นศัพท์เฉพาะและเป็นทางการ ทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจหรือเข้าใจช้า จำเป็นต้องใช้การอธิบายด้วยภาพและการแปลความจากผู้วิจัยและเยาวชนในพื้นที่ 2. ผู้เชี่ยวชาญพูดค่อนข้างเร็ว ทำให้ชาวบ้านฟังไม่ทัน ผู้วิจัยจึงต้องคอยหยุดและบอกให้ผู้เชี่ยวชาญพูดช้าลง 3. ผู้วิจัยต้องเป็นผู้ควบคุมการสนทนาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้านสื่อสารกันในประเด็นเดียวกัน <p>สำหรับการสนทนาใน loop 2 นั้น ดำเนินการได้เร็วกว่า เพราะชาวบ้านสื่อสารกันด้วยภาษากะเหรี่ยงที่ตนเองถนัดและเข้าใจ รวมถึงมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับรูปแบบการแลกเปลี่ยนไก่พื้นเมือง ทั้งจากคู่มือ และจากการศึกษาดูงาน</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) บทเรียนที่ได้จากกระบวนการ SECI model

กระบวนการ	Loop 1	Loop 2	ผลลัพธ์
Externalization	<p>ความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้านที่ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนกันในระดับตอน Socialization เพื่อให้ได้รูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง</p>	<p>ความรู้ ความเข้าใจที่ ได้ จ า ก ประสบการณ์ของชาวบ้านที่ผ่านการลงมือปฏิบัติแล้ว และมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนกันในระดับ ตอน Socialization เพื่อให้ได้รูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง ที่ชาวบ้านสามารถประยุกต์ใช้ได้</p>	<p>รูปแบบความรู้ของชาวบ้านใน loop 1 ยังเป็นความรู้ที่จับต้องไม่ได้ ชาวบ้านเห็นแค่ตัวหนังสือ และภาพ เมื่อให้ชาวบ้านนำความรู้จากการแลกเปลี่ยนและจากคู่มือ ชาวบ้านยังไม่สามารถลงมือปฏิบัติได้ ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร ชาวบ้านขาดความมั่นใจ กลัวว่าถ้าทำไปแล้วจะเกิดความผิดพลาด</p> <p>รูปแบบความรู้ใน loop 2 ชาวบ้านสามารถตัดสินใจทำได้ทันที เนื่องจากชาวบ้านเกิดประสบการณ์การเลี้ยงไก่จากภาคศึกษาดูงานและการลงมือปฏิบัติแล้ว</p>
Combination	<p>การตรวจสอบความรู้จาก การศึกษาดูงาน การเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง และการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างข้อสรุปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของชาวบ้าน</p>	<p>การตรวจสอบความรู้จากคู่มือ เพื่อสร้างข้อสรุปในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของชาวบ้าน</p>	<p>การตรวจสอบความรู้ใน loop 1 โดยการศึกษาดูงาน ทำให้ชาวบ้านเห็นภาพจริง เข้าใจ และสามารถกลับไปปฏิบัติได้</p> <p>การตรวจสอบความรู้ใน loop 2 จากคู่มือการเลี้ยงได้ โดยเยาวชนเป็นผู้อ่านและแปลความให้ ทั้งนี้ได้นำการแก้ปัญหาการเลี้ยงไก่ของชาวบ้านให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าสามารถปฏิบัติได้ แต่จะมีข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพ</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) บทเรียนที่ได้จากกระบวนการ SECI model

กระบวนการ	Loop 1	Loop 2	ผลลัพธ์
Internalization	ชาวบ้านทั้ง 4 คน ลงมือปฏิบัติการ เลี้ยงไก่พื้นเมือง ในพื้นที่และ บริบทของตนเอง	การลงมือปฏิบัติ ต่อยอดองค์ความรู้ การเลี้ยงไก่ พื้นเมืองต่อไป	การลงมือปฏิบัติใน loop 1 และ loop 2 ชาวบ้านสามารถปฏิบัติและ แก้ปัญหาได้

สรุปประเด็นสำคัญของคู่มือที่ได้จากกระบวนการทั้งหมด ดังนี้

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนพื้นที่สูง จะต้องคำนึงถึง การจัดการที่เหมาะสม และการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ โดยมีหัวข้อสำคัญดังนี้ สามารถดูรายละเอียดทั้งหมดในภาคผนวก ข

1. การจัดการที่เหมาะสม จะต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 การทำโรงเรือน ประกอบด้วย ลักษณะ โรงเรือน การเลือกสถานที่ตั้งโรงเรือน การล้อมรั้ว การทำม่านกันแดดกันฝน การทำพื้นโรงเรือน การทำร่องระบายน้ำ การทำอุปกรณ์สำหรับไก่
 - 1.2 การให้อาหาร ประกอบด้วย ปริมาณอาหารที่ไก่ต้องกินในแต่ละช่วงวัย และข้อปฏิบัติต่าง ๆ รวมถึงสูตรอาหารที่ชาวบ้านสามารถผลิตได้เองในพื้นที่
 - 1.3 การให้น้ำ
 - 1.4 การป้องกันและรักษาโรค ประกอบด้วย การสังเกตอาการโรคต่าง ๆ ในไก่ การกำจัดไก่ รวมถึงการป้องกันและการรักษา
 - 1.5 การดูแลแม่ไก่ขณะฟัก และการอนุบาลลูกไก่ ประกอบด้วย พฤติกรรมของแม่ไก่ขณะฟักและการอนุบาลลูกไก่ รวมถึงแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
2. การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ จะต้องพิจารณาจากประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 ลักษณะทางกายภาพ
 - 2.2 ลักษณะการกกไข่ การวางไข่ และการเลี้ยงลูกไก่
 - 2.3 นิสัยหรือพฤติกรรมประจำของไก่

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า การนำหลักการ SECI Model มาประยุกต์ใช้ในการแลกเปลี่ยนและสกัดเอาความรู้ไปถ่ายทอดให้ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้ โดยเกิดกระบวนการ SECI model จำนวน 2 รอบ คือ

1. เป็นกระบวนการที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้เชี่ยวชาญ โดยในขั้นตอนของ Socialization และ Externalization นั้นเป็นการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในบริบท ข้อจำกัด และลักษณะของการเลี้ยงไก่ในพื้นที่ ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ในขั้นตอน Combination เป็นการศึกษาดูงานการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้เห็นรูปแบบและลักษณะของการเลี้ยงไก่ในสภาพจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้และลงมือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเองในขั้นตอน Internalization ต่อไป

2. เป็นกระบวนการที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวบ้าน ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนและลงมือปฏิบัติกันเอง จนเกิดความชำนาญและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้ โดยในขั้นตอนของ Socialization และ Externalization นั้นเป็นการนำความรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหาจากประสบการณ์ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการไปเยี่ยมชมโรงเรียนเลี้ยงไก่ของเพื่อนบ้าน ขณะเดียวกันในขั้นตอน Combination จะนำประสบการณ์ที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำเพิ่มเติม แล้วนำไปปฏิบัติต่อยอดการเลี้ยงไก่ในขั้นตอน Internalization จนเกิดทักษะความชำนาญ

จากผลการพัฒนาความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง หากชาวบ้านนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของตนเองตามและแลกเปลี่ยนความรู้กันตามกระบวนการ SECI model จนเกิดการสร้างความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านจะพบว่า แม่ไก่ 1 ตัว จะสามารถผลิตลูกปีละ 3 - 4 รอบ คิดเป็นไข่รอบละ 8 - 12 ฟอง หรือจำนวนลูกไก่ที่ฟักออก 30 - 40 ตัวต่อปี (84.16%) และใช้อาหารประมาณ 30 - 45 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งเปรียบเทียบกับข้อมูลการเลี้ยงไก่ที่เกิดจากการพัฒนาความรู้ของชาวบ้าน และข้อมูลการเลี้ยงไก่แบบดั้งเดิม สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การให้ผลผลิตของการเลี้ยงไก่แบบดั้งเดิมกับแบบการสร้างความรู้

ตามกระบวนการ SECI model

กิจกรรม	การเลี้ยงไก่แบบเดิม	การเลี้ยงไก่แบบการสร้างความรู้ตามกระบวนการ SECI model
การผลิตไข่	7 – 10 ฟอง ต่อรอบ	8 – 12 ฟองต่อรอบ
ฟักออกลูกไก่	4 – 6 ตัว	8 – 10 ตัว
อัตราการรอด	3 – 5 ตัว	อยู่ระหว่างการเก็บข้อมูล
จำนวนรอบการผลิต	2 – 3 รอบ/ปี	อยู่ระหว่างการเก็บข้อมูล

ทั้งนี้ขณะการลงมือปฏิบัติการเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้น ชาวบ้านพบพฤติกรรมผิดธรรมชาติของไก่ ได้แก่ ไก่จิกไข่ ไก่ไซร์ปีก ไก่ไข่ลงพื้น ซึ่งแต่เดิมเมื่อชาวบ้านพบพฤติกรรมแบบนี้จะต้องกำจัดทิ้งทันทีเพราะเชื่อว่าจะเกิดภัยพิบัติขึ้นกับตนเองและครอบครัว แต่ชาวบ้านได้แก้ไขโดยการนำเอาขนไก่ไปใช้ในการขอมมาต่อสิ่งรึ้ลับแทน เพราะชาวบ้านเข้าใจถึงสาเหตุที่ไก่จิกไข่ และจิกปีกตนเอง รวมถึงชาวบ้านเกิดความรู้สึกหวงแหนและเสียคายนแม่ไก่อีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ชาวบ้านกลุ่มตัวอย่าง เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีความสามารถในการใช้ภาษาไทย สำหรับการพูดสื่อสารเท่านั้น ไม่สามารถอ่านหรือเขียนได้ การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้จำเป็นจะต้องใช้การสื่อสารด้วยภาษาพูด หรือต้องมีเยาวชนที่เข้าใจภาษาไทยได้ดีมาเข้าร่วมกระบวนการเพื่อช่วยเป็นล่ามและประสานงานในพื้นที่

2. ถ้ามีระยะเวลาในการทดลองเลี้ยงไก่พื้นเมือง 4 – 5 เดือน ควรจะคัดเลือกแม่ไก่ที่มีความพร้อมในการให้ไข่ คือ อายุตั้งแต่ 8 เดือนขึ้นไป เพราะจะทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งกระบวนการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระบวนการสุดท้าย คือ การทำโรงเรือน การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ การเลี้ยงไก่ (การให้อาหารและการให้น้ำ การป้องกันและรักษาโรค การดูแลแม่ไก่ขณะฟักไข่) และการอนุบาลลูกไก่

3. ชาวบ้านยึดถือข้อปฏิบัติตามความเชื่ออย่างเคร่งครัด หากมีเหตุการณ์ไ่ก่มีพฤติกรรมผิดธรรมชาติ และชาวบ้านใช้วิธีการจัดการตามวิถีเดิม ผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจกับชาวบ้านและค่อย ๆ สอดแทรกสาระความรู้ให้แก่ชาวบ้านเป็นระยะ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความเชื่อเป็นเรื่องยาก จึงต้องอาศัยเวลาพอสมควร

4. หลักการการจัดการความรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับความรู้ทุกรูปแบบ ทุกชุมชน และกับทุกองค์กร เพราะการจัดการความรู้ เป็นการพัฒนาความสามารถของคนให้ต่อยอดการทำงานไปในแนวทางที่พัฒนาให้ดีขึ้น โดยการสกัดเอาความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลมาแลกเปลี่ยนและจัดเก็บให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้ใช้ความรู้สามารถเข้าถึงได้และนำไปใช้ได้ทันที

5. ควรมีการศึกษารูปแบบการสกัดความรู้ การแลกเปลี่ยน และถ่ายทอดความรู้กับชุมชนบนพื้นที่สูงในรูปแบบอื่น ๆ ให้หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์และครอบคลุมมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved